

Finansdepartementet

Remissvar: Mervärdesskatt i ett EG-rättsligt perspektiv SOU 2002:74

Amatörkulturens samrådsgrupp, **ax** och Musikarrangörer i samverkan, MAIS har samverkat vid utformningen av nedanstående remissvar. Vi tackar för möjligheten att lämna remissvar.

I **ax** ingår de största riksorganisationerna på amatörkulturområdet Amatörteaterns Riksförbund (ATR), Föreningen För Tidig Musik, KÖRSAM, Riksföreningen för Folkmusik och Dans (RfoD), Riksförbundet Svensk körsång, Svenska Arbetarsångarförbundet (SAS), Svenska Ungdomsringen för Bygdekultur, Sveriges Arbetarteaterförbund (ATF), Sveriges Hembygdsförbund, Sveriges Orkesterförbund (SOF), Sveriges Spelmäns Riksförbund (SSR) och Ung i Kör. Organisationerna samlar sammanlagt 600 000 medlemmar och kulturutövare runt hela Sverige. Man genomför amatörkulturella aktiviteter med barn, ungdomar och vuxna, arrangerar sommarspel, spelmanstämmer och festivaler, vårdar kulturarv, forskar och dokumenterar. Organisationerna spelar en stor roll för bredden i kulturlivet, men står också på många områden för lokal infrastruktur och spetsverksamheter med stor betydelse även på nationell och internationell nivå.

MAIS består av företrädare för de åtta arrangerande riksförbunden: Kontaktnätet, Musik- och kulturföreningarnas samarbetsorganisation (MoKS), Riksförbundet Arrangörer av Nutida Konstmusik (RANK), Riksförbundet Svensk körsång, Riksförbundet Sveriges Kammarmusikarrangörer (RSK), Riksföreningen för Folkmusik och Dans (RfoD), Svenska Jazzriksförbundet (SJR) och Sveriges Orkesterförbund (SOF). MAIS representerar 130 000 medlemmar som beräknas genomföra 9 000 musikarrangemang årligen. Detta ger tusentals arbetstillfällen varje år till musiker, dirigenter och musikgrupper. Förbunden, liksom majoriteten av medlemsföreningarna, arbetar på ideell grund utan vinstsyfte i föreningsform. Medlemsföreningarnas verksamhet syftar till musikframträdanden men har också många andra inslag så som utbildning / folkbildning, framställning av programskrifter och kataloger, och produktion av medlemstidningar.

Folkrörelsernas betydelse för demokratins utveckling i Sverige torde vara oemotsagd. Inte heller pekar samhällsutvecklingen på att behovet av det ideella engagemanget, folkrörelser och folkbildning minskar i framtiden. Folkrörelsernas roll för kulturlivet är ofta underskattad. Den är viktig i många kultursammanhang; för bevarande och levandegörande av våra kulturarv, för konstnärlig utveckling – bredd skapar spets, för människors deltagande i eget skapande samt för arrangemang av evenemang av många olika slag för gemenskap och för konstnärliga upplevelser med professionella artister.

Arbetet i våra organisationer baseras på ideellt arbete. Genom frivilligarbete förverkligas av samhället önskade kulturella, sociala och ideologiska mål. Verksamheterna bidrar positivt till samhällsekonomin. Staten stödjer ideella kulturorganisationer och ungdomsorganisationer för att stimulera verksamheternas omfattning och utveckla deras kvalitet.

Under de senaste åren har ideella verksamheter fått försämrade verksamhetsvillkor med minskade anslag från stat, kommun och landsting. Att ytterligare lägga på kostnader eller administration kommer att leda till färre antal föreningar och minskad verksamhet.

Vi vill sammanfattningsvis anföra följande synpunkter

Utredningens förslag kan bli ett dråpslag mot stora delar av det allmännyttiga ideella föreningslivet i Sverige. Slaget riktas med extra stor kraft mot folkrörelserna inom kultursektorn. Om utredningens förslag genomförs så blir de mycket negativa för stora delar av Folkrörelsesverige. Utredningen har genomfört sitt uppdrag ofullständigt. Konsekvenserna av utredningens förslag är ej tillräckligt analyserade. Avvikelserna från kraven i uppdraget är dessutom ofullständigt och ot tydligt redovisade. Utredningen går längre än EU-direktivet kräver på en rad punkter, **bl a** vad gäller tillhandahållande till medlemmar. Utredaren har pekat på att medlemsländerna har stor frihet att definiera och göra undantag just inom kulturområdet. Flera EU-länder har förmånliga villkor för den ideella sektorn liknade de Sverige har idag. Utredningen hade som uppdrag att behandla den ideella sektorn gynnsamt. De förslag som läggs av utredningen strider alltså mot direktiven. Därför anser vi att utredningens förslag ej skall genomföras. Regeringen bör avvakta övriga pågående utredningar med uppdrag att belysa bl a undantagen som införts på kulturområdet. Under tiden bör regeringen ytterligare utreda:

1. hur ett nytt regelverk kommer att påverka den ideella sektorn;
2. möjligheter till undantag för kulturorganisationer med allmännyttig verksamhet.

Om regeringen trots allt beslutar att genomföra utredningens förslag anser vi att följande bör beaktas i regeringens förslag:

3. barn- och ungdomsorganisationer liksom kulturorganisationer bör ges likvärdiga förmåner som andra prioriterade verksamheter – idrott och kultur bör behandlas på ett likvärdigt sätt (se diskussion nedan);
4. reglerna för undantag bör utformas tydligare och mera generöst så att fler ideella föreningar omfattas – det finns flera sätt att göra detta utan att bryta mot EU-direktiven;
5. beloppsgränsen för undantag bör utformas så att det ej urholkas av inflationen;
6. beloppsgränsen för undantag bör sättas på en högre nivå än den som utredningen föreslår.

Synpunkter i detalj

- I. Konsekvenser för den ideella sektorn – folkrörelser är ofullständigt utredda. Att utredningens förslag är svåröverskådliga och delvis svårtolkade förstärker osäkerheten om hur de ändringarna i lagstiftningen som föreslås kommer att påverka den ideella sektorn.
  - a. Konsekvenser av ökad administration. Utredningen är medveten om att ideella föreningar som inträder i momssystemet drabbas av ökad administrativ belastning för kassörer och revisorer. Vilka konsekvenser som denna ökade administration får för berörda ideella föreningar har ej utretts eller ens diskuterats trots att föreningarna själva påpekar detta i utredningens enkät. (Sid I-627) Vår bedömning är att många små och mellanstora föreningar riskerar nedläggning om utredningens förslag genomförs.
  - b. Utredningens argumentation om konsekvenser för ideella föreningar bygger på en enkätundersökning. Denna undersökning delar upp föreningar på sådana med skattepliktig omsättning och de som ej kommer att få sådan. Utredningen drar sina slutsatser om omfattningen av lagförändringarnas påverkan på föreningslivet på resultaten från enkäten. Men utredningens konsekvensbeskrivningar är enbart ekonomiska. Analysen är kort-siktig och presenteras på ett ofullständigt sätt. Läsaren ges intrycket att enbart en liten del av den ideella sektorn berörs. 38 % har större intäkter än 90000 kr medan 20 % har intäkter från försäljning etc som skulle kunna bli föremål för mervärdesbeskattning vid en omsättningsgräns om 90000 kr. (Sid I-271 ff) Enligt vårt sätt att se är 20 % av föreningslivet redan en stor andel, det handlar om 20000-30000 föreningar. Något inflationskydd av gränsen diskuteras ej. Allt eftersom tiden går kommer därför fler och fler föreningar att omfattas. Man måste dock fråga: Stämmer det att inte fler än 20 % ska omfattas idag? Eftersom definitionen av vad som avses med omsättning är oklar beräk-

- nar vi att det blir fler än de 20 % som anges av utredningen, d v s någonstans mellan 20 och 38 % av den ideella sektorn som omedelbart blir berörda. Enligt vår bedömning är omsättningen på kulturområdet ofta högre än 90000 kr. I flera riksorganisationer på kulturområdet är det fler än 50 % av föreningarna som överskrider denna gräns.
- c. En avgörande brist i utredningen är att begreppet omsättning är oklart definierat. Vår tolkning av utredningen innebär att vad som ingår i momspliktig omsättning ej är fastställt, utan skall fastställas i domstolsprövning. Detta innebär att offentligt stöd till kulturverksamhet och annan ideell verksamhet riskerar att bli beskattad.
- II. Undantag från skatteplikt för tillhandahållande för medlemmar bygger på direktivens undantag 13 A.1 I. Här räknas ett antal ideella verksamhets syften upp som berättigar till undantag. Utredningen avviker från direktiven genom att man inte har tillämpat detta undantag så brett som det skulle vara möjligt. (Sid I 318 ff)
- a. Utredningen diskuterar inte i detalj vilka organisationer som riskerar att ej omfattas av detta undantag. Det är viktigt att kulturlivets arrangörsorganisationer, barn- och ungdomsorganisationer och amatörkulturorganisationer på ett entydigt sätt garanteras tillgång till de förmåner som är kopplade till dessa undantag. Samtliga här nämnda organisationsslag är så länge verksamheten har ideella syften av filantropisk karaktär. Det är viktigt att en eventuell lag tydligare fastställer detta än vad som görs av utredningen.
- b. Undantag för periodiska publikationer, program och kataloger är viktiga medel för stärkande av det ideella föreningslivet. Det får stora konsekvenser för föreningar om kostnader för medlemstidningar och vissa andra trycksaker blir 25 % högre. Utredningens förslag på detta område innebär minskade förmåner jämfört med idag. Dessa föreslås omfatta en mindre del av den ideella sektorn än idag. Detta kan få stora negativa konsekvenser för kulturföreningar. Gränsdragningarna inom kulturlivet kan också vara svåra att dra och bli orättvisa.
- III. Konsekvenser för kultursektorn har inte utretts. Ändå föreslås omfattande förändringar för de ideella kulturföreningars möjlighet att verka på området. Utredningens förslag skapar orättvisor mellan olika ideella verksamhetsområden – kulturområdet hör till de mest missgynnade. Detta trots att det enligt EU-direktiven ges möjligheter att undanta denna sektor.
- a. Utredningens förslag diskriminerar kultursektorn jämfört med andra sektorer där EU-direktiven tillåter undantag. Medan idrottsområdet ges generella undantag har konsekvenserna av utredningens förslag för våra medlemsföreningar som är verksamma på kulturområdet inte analyserats.
- b. Ideella föreningar med kultur som huvudverksamhet kan enligt utredningen ej skattebefrias för sin arrangörsverksamhet. En idrottsförening med motsvarande kulturella arrangörsverksamhet, som motiveras med att den görs för insamlingsändamål, tillåts däremot bedriva mera omfattande arrangörsverksamhet än den som bedrivs av de flesta ideella arrangörsföreningar. Utredningen skriver att ett arrangemang i månaden inte anses leda till konkurrensproblem. (Sid I 354) Men många arrangörsföreningar har mindre än 12 arrangemang årligen.
- c. Utredningen anser inte att det finns någon ordning i Sverige för erkännande av kulturella organ som kan ligga till grund för undantag. (Sid I 334) Enligt vårt sätt att se detta är formerna för stöd med statsbidrag till ideella musikarrangörer och riksorganisationer på amatörkulturområdet exempel på sådana erkännanden som efterfrågas.
- d. Direktiven har inte följts konsekvent vad gäller positiv särbehandling skattemässigt av ideella föreningar med kulturell verksamhetsinriktning. (Sid I 333 m fl) Detta gäller även ideella föreningar på andra områden så som barn- och ungdomsföreningar.
- IV. Utredningens förslag leder i flera fall till regler som skapar osäkerhet och otrygghet. Ett flagrant exempel är folkbildningsområdet.
- a. Utredningen tycks inte ha beaktat att stora delar av folkbildningsverksamheten är kulturgrupps- och kulturprogramsverksamhet. Studieförbundens programverksamhet gynnas därmed i förhållande till andra ideella organisationers. Studieförbundens kulturpro-

- gramverksamhet diskuteras inte av utredningen och överlämnar problemen till framtida prövningar i domstol.
- b. Det är möjligt att lagförslaget kap 3, §11-5 innebär att allmännyttiga ideella kulturorganisationer kan få sin verksamhet betraktad som folkbildning och därmed erhålla skattebefrielse. Vilka som kommer att omfattas av undantaget från skatteplikt är dock osäkert. Utredningen har inte på ett tydligt sätt diskuterat detta.
  - c. Å andra sidan är undantaget begränsat av konkurrensskäl. Förutsättningen som stipuleras i kap 3, §11-6 innebär att skattebefrielsen dras in när helst den ifrågasätts av andra aktörer.
- V. Utredningen motverkar av staten önskad utveckling av kulturpolitiken. Skattepolitiken riskerar att omintetgöra kulturpolitiska mål.
- a. Utredningens förslag strider mot idén om utveckling av arrangörstöd på kulturområdet. Det finns en samstämmig bild på kulturområdet om vikten av utveckling av arrangörsverksamheter. På musikområdet har bl a Rikskonserter nyligen uttalat att framtida musiksatsningar bör riktas mot arrangörerna. Införandet av stöd av liknande slag som finns på musikområdet diskuteras för andra områden.
  - b. Viktiga skäl till statens stöd av ideella arrangörer på musikområdet är dels en stor arbetslöshet bland kulturarbetare, minskade utkomstmöjligheter för frilansare samt en relativ stor förekomst av illegal verksamhet. Det är alltför vanligt att musiker ”spelar på dörren” eller tvingas arbeta mot mycket låga ersättningar. Utslagning av ideella musikarrangörer på ökat krångel och sämre ekonomiska förutsättningar riskerar att öka verksamheten vid sidan av skattesystemet. Organisationernas och Kulturrådets arbete för att få allt fler arrangörer, musiker och kulturarbetare att följa arbetsmarknadens och skattesystemets regelverk kommer att motverkas om reglerna blir mera komplicerade och förutsättningarna för ideellt arrangörskap försämrade.
  - c. Inom arrangör- och amatörverksamheterna sker en viktig verksamhet i gränsområdet mellan utbildning och professionell verksamhet. Nya oprövade krafter ges arbetstillfällen och möjlighet att skaffa erfarenheter. Denna roll för arrangörer och amatörverksamheter ställer dem i skärningspunkten mellan kulturverksamhet och utbildning vilket bör beaktas av skattelagstiftningen.
  - d. Utredningens förslag missgynnar ideella verksamheter på kulturområdet jämfört med kommunala och statliga verksamheter samt kommersiella aktörer.
  - e. Det statliga stödet liksom lokalt och regionalt offentligt stöd minskar i värde genom utredningens förslag då statsbidrag riskerar att beskattas. Se även VII nedan.
  - f. Nya kostnader kan uppstå i föreningslivet som tvingar dem till att avlöna bokförar-, kassörs- och revisionsarbete som idag sköts ideellt.
- VI. Ändringar i utredningens förslag. Under förutsättning att regeringen avser att ändra lagstiftningen i linje med utredningens förslag bör de av EU tillåtna möjligheterna att undanta kulturverksamhet tillämpas. Allmännyttiga ideella föreningars verksamhet på kulturområdet bör undantas på motsvarande sätt som idrottsverksamhet eller alternativt gemensamt med folkbildning. Folkbildningens undantag bör ej vara villkorat på det sätt som utredningen har föreslagit.
- a. Kap 3, §11a och ges följande lydelse (ändringar / tillägg är understrukna):
Från skatteplikt undantas omsättning av tjänster varigenom någon bereds tillträde till idrottsligt och kulturellt evenemang eller tillfälle att utöva idrott och kultur. Från skatteplikt undantas vidare omsättning av tjänster som har omedelbart samband med utövandet av idrotten eller kulturen om tjänsterna omsätts av samma beskattningsbara person.
  - b. Kap 3, §11-5 föreslås få följande lydelse (ändringar / tillägg är understrukna):
5. av det allmänna understödd folkbildning och kulturverksamhet som tillhandahålls av studieförbund, allmännyttiga ideella föreningar och trossamfund,

- c. Stycket i kap 3, §11-6 med följande lydelse stryks: *Undantag i 5 gäller endast sådant tillhandahållande som normalt inte görs av annan än där angivna studieförbund, föreningar och trossamfund.*

Frågan om konkurrensneutralitet bör lösas på andra sätt genom att kräva att verksamheterna har offentliga bidrag för att skattebefrielsen skall gälla. Utredningen har inte visat att det finns konkurrensproblem som har betydelse för många eller som omfattar betydande ekonomiska värden.

- VII. Avslutningsvis önskar vi uppmärksamma det allvarliga förhållandet att skattereglerna på ett avgörande sätt förändrats genom ett domstolsutslag i Regeringsrätten den 11 mars 2002, mål nr 7007-2000. Domslutet innebär att artistframträdanden som tillhandahålls en arrangör via ett produktionsbolag beläggs med 25 % moms på hela kostnaden. Tidigare betalades moms enbart på en produktions- eller förmedlingsdel men inte på artistgagerna. Förändringen har drabbat särskilt hårt vissa musikgenrer så som rock och pop, där de flesta artister sköter sina konsertbokningar via produktionsbolag. Övriga genrer kommer att drabbas allt hårdare i och med att Rikskonserter och länsmusikstiftelser tvingas ta ut moms på sina produktioner. Kostnaderna för moms ökar från ca 5 till 25 %. En stor del av de bidrag som idag erhålls för att bedriva arrangörsverksamhet betalas därmed tillbaka till staten.
- a. Beslutet innebär en kraftig förändring av verksamhetsmöjligheterna för ideella arrangörer på musikområdet. Medan offentliga organ gynnas liksom kommersiella arrangörer innebär förändringen enbart ökade kostnader för ideella föreningar.
- b. Även om dessa ges möjlighet att redovisa in- och utgående moms innebär de betydande bidragen från samhället som föreningen erhåller en begränsning av möjliga momsavdrag.
- c. Mervärdesskatteredovisning innebär även ökad ekonomiadministration och ställer större kompetenskrav på de ideella föreningarnas kassörer. I en förlängning innebär detta ökade svårigheter att engagera ideella till föreningsarbete.
- d. Särskilt i verksamheter där unga personer engagerar sig i föreningsarbetet, både i renodlade ungdomsföreningar och i föreningar med åldersblandad verksamhet, befäras att ökade administrativa krav skall leda till mycket negativa effekter. Om fler unga ska engageras i föreningslivet är det snarast förenklingar, inte ytterligare pålagor och krångel som behövs!

ax och MAIS har tagit del av yttranden om utredningen som lämnats av Folkbildningsförbundet och Folkrorelsernas Samarbetsorgan för Spel- och Lotterifrågor och stöder de synpunkter som framförs i dessa.

Stockholm den 6 juni 2003

Lars Farago
ordf. **ax**
c/o RFoD
Nybrokajen 11, 111 48 Stockholm
08 407 17 32, 070 765 34 37
lars.farago@rfod.se

Anders Jansson
ordf. MAIS
RSK
Metargatan 2, 116 66 Stockholm
08 702 99 91
rsk@saltando.se

Remissvaret har utarbetats av en arbetsgrupp med Magnus Eriksson, SOF, Lars Farago, RFoD, Anders Sellin, Kontaktnätet och Anna Westman, Sveriges Hembygdsförbund. Svaret har antagits efter ett gemensamt möte den 5 juni i MAIS och styrelsen för **ax**.